

Սահմ. իմաստ., 133.

Դաւ. Պորփ., 302.

«Իսկ զբաժանումն յիշէ ի Սոփեստեայ տրամաբանութեանն ասելով, թէ Ըստ բաժանական հնարս ոչինչ պանծասցի փախչել»:

«Եւ զիսխորժեղէ է Պղաւտոնի ոճով առնել զբաժանումն, ինքն իսկ յայտարար ասելով, Զի ըստ բաժանականն, աւէ հնարս ոչինչ պանծասցի փախչել»:

Երկուսն:

Պրոֆ. Յ. ՄԱՆԱՆԴԵԱՆ

(Շարտումակերի:)

ԻՍԼԱՄԸ ՀԱՅ ՄԱՏԵՆԱԳԻՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

(Շարտումակերի:)

Ժ.Ա.

Մետասաներորդ միտրոսթինն՝ այլազգեաց¹:

Որ զգինին հարամ² ըմպեն: Արդ՝ նախ զայս ասեմք. ամենայն մարգարէքն եւ Աւետարանն զգինին հալալ եւ սուրբ գրեցին, եւ Մահմէտն ձեր՝ հարամ³. ապա ուրեմն հակառակ է մարգարէիցն եւ ոչ է մարգարէ:

Դարձեալ. Մովսէս ասէ. Զամենայն⁴ զոր արար Աստուած բարի է⁵. զի Աստուած բարի է, եւ չար ոչ առնէ: Արդ՝ եթէ գինին չար է, այլ ումեմն չարի է ստեղծուած եւ ոչ Աստուծոյ. եւ լինին երկու աստուածք, ոմն բարոյ եւ ոմն չարի արարողք⁶:

Դարձեալ. ամենայն իր⁷ որ ծնողն սուրբ է, եւ ծնունդն սուրբ է. որպէս ոչխար եւ գառն: Արդ՝ ծնող գինոյն խաղողն է, սուրբ է եւ ուտելի. եւ ծնունդն՝ գինին⁸ սուրբ է եւ ըմպելի:

Դարձեալ. քաղցուն⁹ եւ գինին խաղողոյ¹⁰ է. եթէ¹¹ քաղցուն սուրբ է, նոյնպէս եւ գինին սուրբ¹²:

¹ Ա. Տաճկաց:² Ա. ունի. «ոչ հրաման ետ»:³ Ա. ունի. «ինչ»:⁴ Ա. են:⁵ Ա. ունի. «Դարձեալ սահմանեն զգինին ջուր յորթոյ որակացեալ. այլ ջուրն անորակ սուրբ է, նոյնպէս եւ որակացեալ գինին սուրբ է»:⁶ Ա. «իրի»:⁷ Ա. «գինոյն»:⁸ Ա. «քաղցուն»:⁹ Ա. «խաղողոյ»:¹⁰ Ա. «թէ»:¹¹ Ա. «սուրբ է»:

Եւ թէ ընդդէմ բերեն. ոչ ամենայն որ¹ ի միոյ յառաջ՝ «գան»² սուրբ են, որպէս ի մօրէ կաթն եւ մէզն, մինն՝ «սուրբ»³ եւ միւսն պիղծ. նոյնպէս «եւ»⁴ ի խաղողոյ քաղցուն սուրբ է եւ գինին հարամ⁵:

Ասեմք, թէ ոչ է նման օրինակդ՝ վասն երկուց: Նախ, զի առ մայրն այլեւայլն էր սուրբ (եւ) պիղծ. իսկ աստ միեւնոյն քաղցուն, նոյն լինի եւ գինի: Երկրորդ. զի անդ միշտ կաթն սուրբ է եւ մէզն պիղծ. իսկ աստ ոչ միշտ, այլ երբեմն: Զի ահա՝ յէրէկ բոլորն⁶ քաղցուն էր եւ սուրբ, եւ նոյնն այսօր գինի է եւ պիղծ, եւ վաղիւն քացախ է⁷ եւ սուրբ. ապա ուրեմն թէ քաղցուն եւ թէ քացախն⁸ սուրբ է, նոյնպէս եւ գինին սուրբ է այսօր:

Եւ թէ ասեն. գոյ ինչ էրէկ եւ վաղիւն սուրբ եւ այսօր պիղծ, որպէս միս ոչխարի ի պահքն ձեր:

Ասեմք, թէ այդպէս է. ապա մեր ոչ ասեմք զմիսն պիղծ, այլ այսօր մեղ է պիղծ: Նոյնպէս դուք մի ասէք զգինին՝ «պարզաբար պիղծ»⁹, այլ ասացէք, այսօր մեղ է պիղծ: Ապա ուրեմն գինին ձեզ պիղծ է եւ մեղ սուրբ:

Եւ թէ ասեն¹⁰. բաղում ինչ սուրբ որ ի «փոխիլ»¹¹ որակացն պղծին, որպէս հոտեալ միսն փոխէ զորակն. նոյնպէս «եւ»¹² քաղցուն փոխէ զորակն եւ լինի գինի պիղծ¹³: Ասեմք, ըստ այսմ ասա որակն է պիղծ եւ ոչ գինին. զի գինին գոյացութիւն է եւ որակն պատահումն:

Դարձեալ. ասեմք, թէ բնական «փոխումն»¹⁴ որակացն ոչ պղծէ զերն, այլ առաւել սրբէ որպէս «արիւնն կենդանոյ»¹⁵, որ պիղծ է, փոխի ի սպիտակ կաթն եւ «սրբի»¹⁶: Եւ ջուրն ի մէջ տնկոյն փոխի յորակութիւն պտղոյն եւ սրբի: Այսպէս բնական որակութեամբ փոխի քաղցուն¹⁷ եւ լինի գինի, եւ փոխի գինին եւ լինի քացախ, եւ ոչ

¹ Պակաս է յԱ. ն:² Ա. «գայցեն»:³ Ա. «սուրբ է»:⁴ Պակաս է յԱ. ն:⁵ Ա. «պիղծ»:⁶ Ա. «բոլորն երէկ»:⁷ Պակաս է յԱ. ն:⁸ Ա. «թէ քացախն եւ քաղցուն»:⁹ Ա. «պիղծ պարզաբար»:¹⁰ Ա. ունի. «են»:¹¹ Ա. «փոփոխել»:¹² Պակաս է յԱ. ն:¹³ Ա. ունի. «Ասեմք ըստ այսմ, ապա որակն է պիղծ եւ ոչ գինին»:¹⁴ Ա. «փոփոխումն»:¹⁵ Ա. «արիւնն կենդանոյն»:¹⁶ Ա. «սրբի»:¹⁷ Ա. «քաղցուն»:

պղծին 'ի փոփոխելն¹. ապա յայտ է², գինին սուրբ է ըստ որակացն եւ 'սուրբ ըստ էութեանն³:

Եւ թէ զմեզ հարցանէ 'տգէտ⁴ մարդ ի Տաճկաց կամ բռնաւոր⁵, գինին հալալ է թէ հարաւ⁶, զինչ 'պատասխանեմք⁶: Ասա նմա կարճ թէ մեզ հալալ է եւ ձեզ հարաւ⁷:

Գարձեալ. ասա թէ սակաւ գինին 'եւ⁷ չափաւորն հալալ է եւ անչափն հարաւ է, որ արբեցութիւն է: Զի բազում չարիք ի նմանէ, այսինքն ի գինոյն եւ յարբեցութենէն յառաջ գան ի հոգի եւ ի մարմին մեր. զի նախ խափանէ զբանականն եւ վառէ զցանկականն եւ շարժէ զսրտմտականն, ուստի յառաջ գան շնութիւնք, սպանութիւնք եւ բազում չարագործութիւնք. վասն որոյ հարաւ է ըստ գործոյն, եւ չար գործն այն լինի յարբեցութենէն: Վասն որոյ արգելեալ է արբեցութիւն, զի արբեցողքն զարքայութիւն Աստուծոյ ոչ ժառանգեն⁸ ասէ Գիրն մեր:

Գարձեալ. ասա թէ գինոյն բնութիւնն հալալ է, այլ գործն հարաւ է, որպէս սուրն. զի նիւթն երկաթ է եւ բարի, այլ գործն՝ չար եւ խոտելի, որ է սպանումն: Նոյնպէս եւ գինոյն գործն չար է եւ վատթար. զի թուլացնէ զմարմինն, ծռէ զլեզուն եւ զաչքն եւ զականջն, թիւրէ զտան եւ զձեռն ի գործոյն, եւ այլ բազում վնաս գործէ գինին:

Եւ այս եւս գիտելի է. զի սակաւ գինին, յորժամ չափաւոր ըմպեն, շահ է եւ օգուտ: Նախ, զտրտմութիւնն բառնա եւ զհիւանդութիւն փարատէ եւ զուժն առաւելու. վասն որոյ երեք ազգ մարդկան վայելէ գինին. այսինքն՝ տրտմեցելոց եւ ծերոց եւ հիւանդաց, որպէս ասէ Սողոմոն. տո՛ւք գինի տրտմեցելոց, այլ եւ ծերոց եւ հիւանդաց: Սոցա վայելէ գինին:

Եւ թէ որ ասիցէ. ապա պիղծ է շատ գինին, պիղծ է եւ փոքրն, զի միապէս են գինի. որպէս պիղծ կերակուր ինչ մսոյ միապէս պղծեն զմարդ, մին պատառն եւ մին լիտրն:

Ասեմք, թէ կրկին կերպիւ պիղծ են. է որ պիղծ է ըստ նիւթոյն, եւ է որ պիղծ է ըստ գործոյն: Այլ որ պիղծ է ըստ նիւթոյն, միապէս պղծ է զմարդ. որպէս մի ձու, եւ տասն ձու միապէս լուծանեն զպահքն մեր: Այլ որ ըստ գործոյն է պիղծ, սակաւն ոչ պղծէ, այլ՝ առաւելն:

որպէս փուշն, որ սակաւ խոցէ, ոչ սպանանէ. իսկ նետն, որ առաւել խոցէ, ապանանէ: Նոյնպէս սակաւ գինին ոչ վնասէ, այլ առաւել անչափն վնասէ:

Այլ եւ մարգարէն Մովսէս, որ ընդունիլ զնորա գիրք եւ Թաւրէթ կոչէք, հրամանաւն Աստուծոյ, յամեն օր ի Տաճարին երկու գառն խորովեալ, եւ չորրորդ մասն դորակի գինոյ, բազարջ հացով եւ գինին անապակ: Նոյնպէս եւ յետոյ Սողոմոն, որ զՏաճարն շինեաց այնպէս արար: Եւ թէ հարաւ էր գինի, վասն էր տանէին ի Տաճարն եւ զայն քահանայք ըմպէին:

Այսքան առ այս¹:

¹ Ասից մինչեւ գլխուս վերջ տարբերութիւն եւ ետեւառաջութիւն հայ Ա. թ. մէջ. — 'որ է արբեցութիւն, Գարձեալ. ասա ի նոցա լեզուն թէ գինոյն ցաւալիւթն, որ է բնութիւնն հալալ է, այլ չարն, որ է գործն, հարաւ է. որպէս սուրն. զի նիւթն երկաթ է եւ բարի, այլ գործն չար է եւ խոտելի, որ է սպանումն. նոյնպէս եւ գինոյն գործն չար է եւ վատթար: Զի բազում չարիք ի նմանէ յառաջ գան ի հոգի եւ ի մարմին մեր. զի նախ խափանէ զբանականն, վառէ զցանկականն, շարժէ զսրտմտականն, ուստի յառաջ գան շնութիւնք եւ բազում ոճրագործութիւնք. Երկրորդ. թուլացնէ զմարմինն, ծռէ զլեզուն եւ զաչքն եւ զականջն, թիւրէ զտան եւ զձեռն ի գործոյ, եւ այլ բազում վնաս գործէ գինին. վասն որոյ հալալ է ըստ գործոյն չար, եւ չար գործն այն լինի յարբեցութենէ: Վասն որոյ արգելեալ է արբեցութիւն. զի արբեցութիւնն կամովին դիւահարութիւն է. եւ արբեցողք զարքայութիւնն Աստուծոյ ոչ ժառանգեն ասէ Սուրբ Գիրն մեր:

Եւ թէ որ ասէ. ապա թէ պիղծ է շատ գինին, պիղծ է եւ փոքրն, զի միապէս են գինի, որպէս կերակուր ինչ պիղծ մսոյ միապէս պղծեն զմարդն, մին պատառն եւ մին լիտրն: Ասեմք եթէ կրկին կերպիւ է պիղծն. է որ պիղծ է ըստ նիւթոյն, եւ է որ պիղծ է ըստ գործոյն: Այն որ ըստ նիւթոյն է պիղծ, միապէս պղծ է զմարդն. որպէս մի ձու եւ տասն ձու միապէս լուծանէ զպահքն մեր:

Այլ որ ըստ գործոյն է պիղծ՝ սակաւն ոչ պղծէ, այլ առաւելն. որպէս փուշն որ սակաւ խոցէ ոչ սպանանէ. այլ նետն որ առաւել խոցէ, սպանանէ: Նոյնպէս եւ սակաւ գինին ոչ վնասէ, այլ առաւել անչափն վնասէ:

Եւ այս է զարմանք, զի մեզ հալալ է եւ ոչ ըմպեմք, եւ ձեզ հալալ, եւ յորժամ ըմպէք: Առ մեզ մին վնաս է գինոյն, այսինքն արբեցութիւնն, եւ առ ձեզ՝ կրկին. այսինքն արբեցութիւնն եւ հարաւ ըմպելն:

Այլ որ գգինին հարաւ ասէք, եւ զպակս եւ զգգի՝ հալալ, որ ոչ ի բնութենէ, այլ արուեստիւք, հնարիւք զեղ արբեցութեան է եւ ազահութեան, եւ շատ եւս վնասոս պատճառ քան զգինին. որ ամենայն մարգարէք զգինին հալալ գրեցին, եւ զգոսայ՝ հարաւ:

Այլ եւ մարգարէն Մովսէս, որ ընդունիլ զնորա գիրքն եւ Թաւրէթ կոչէք, հրամանաւն Աստուծոյ յամեն օր ի տաճարն երկու գառն խորովեալ եւ չորրորդ մասն դորակի գինոյ, բազարջ հացով եւ գինին անապակ. նոյնպէս եւ Դաւիթ եւ յետոյ Սողոմոն, որ զտաճարն շինեաց, այնպէս արար. եւ թէ հարաւ է գինին, վասն էր ի տաճարն եւ զայն քահանայքն ըմպէին:

Եւ այս եւս գիտելի է, զի սակաւ գինին շահ է եւ օգուտ. նախ՝ զտրտմութիւնն բառնայ. երկրորդ՝ զհիւանդութիւնն բուժէ. երրորդ՝ զգեղն եւ զուժն առաւելու. վասն

1 Ա. 'ի փոփոխելն:

2 Ա. ունի. 'թէ:

3 Ա. 'սուրբ է ըստ էութեանն:

4 Ա. 'տգէտ, գրչի սխալ:

5 Ա. սուր 'թէ:

6 Ա. 'պատասխանեմ:

7 Ա. 'որ է:

ԺԲ.

Երկրորդ ասաներորդ՝ մոլորութիւն այլազգեաց՝:

Զի միշտ ջրով ողողին եւ սրբութիւն մեղաց համարին: Առ որս ասեմք նախ՝ եթէ ջուրն սրբէ՝ զաղտ¹ մարմնոյն, այլ ոչ սրբէ զաղտ հոգոյն, որ է մեղք. զի՝ մարմինն զանմարմինն², ոչ կարէ սրբել:

Եւ թէ ասեն. որպէս՝ մարմինն պղծէ զանմարմին հոգին մեղօք, նոյնպէս եւ մարմինն բարի գործովք³. ապա ուրեմն կարէ ջուրն սրբել զմեղք հոգոյն. ասեմք, թէ⁴ մարմինն մեր միաւորեալ է ընդ անմարմին հոգոյն. վասն այն եթէ բարի գործէ՝ մարմինն⁵ եւ թէ չար՝ հասանէ ի հոգին: Իսկ ջուրն արտաքոյ զմարմինն լուանայ եւ ոչ հասանէ ի հոգին, որ է անմարմին. «վասն որոյ»⁶ ոչ կարէ սրբել զմեղք հոգոյն⁷:

Եւ թէ ասեն. դուք ոչ մկրտիք. ասեմք, թէ մկրտութիւնն մեր ոչ է սոսկ ջուր՝ լուացումն մարմնոյ⁸, այլ զօրացեալ է Հոգովն Սրբով, ըստ հրամանի Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի⁹, թէ դուք մկրտեցէք ի Հոգին Սուրբ եւ ի ջուր: Արդ՝ ջուրն լուանայ զաղտ՝ մարմնոյ¹⁰ եւ Հոգին Սուրբ սրբէ զմեղք հոգոյն ծածկապէս. ապա աննման է՝ մկրտութիւն¹¹ մեր եւ լուացումն ձեր:

Դարձեալ. Քրիստոս մկրտեցաւ ի Յորդանան գետ եւ՝ զօրացոյց զջուրն, բացաւ երկինք, հայր՝ Աստուած¹² վկայեաց ի վերայ Քրիստոսի,

որոյ երեք ազգ մարդկան վայելէ գինին. այսինքն՝ տրամեցեալց, այլ եւ ծերոց եւ հիւանդաց, որպէս ասէ Սողոմոն. Տո՛ք գինի տրամեցեալց, այլ եւ ծերոց եւ հիւանդաց:

Այսքան վասն գինոյն:

Երկու օրինակներու մէջ ալ այս վերջին տողը լուսանցներու վրայ աւելցուած է, եւ այդ պատճառաւ տեղի տրուած է աւելորդ կրկնութեան. «այլ եւ ծերոց եւ հիւանդաց» բառերուն:

Ուշագրում է այս լուսանցազրական նոյնութիւնը երկու օրինակներու մէջ:

1 Ա. Սողոմոնութիւնն Տաճկաց:

2 Ա. «զախտ», անշուշտ գրչի սխալ:

3 Ա. «մարմինն զանմարմինն»:

4 Ա. «մարմինն պղծէ զարմարմինն մեղօք, նոյնպէս մարմինն սրբէ զանազան բարի գործօք»:

5 Ա. «եթէ»:

6 Ա. «մարմինն»:

7 Ա. «վասն այն»:

8 Ա. ունի. — Եւ թէ ասեն, թէպէտ զհոգոյ մեղս

ոչ սրբէ ջուրն, այլ զմարմինն կարէ սրբել:

Ասեմք. մեղքն թէ հոգոյն է եւ թէ մարմնոյ ըստ ներգործութեանն ոչ մնայ ոչ ի հոգին եւ ոչ ի մարմինն, զի անցեալ է եւ գործեալ. իսկ ըստ ունակութեանն մնայ միայն ի հոգին, այլ ոչ ի մարմինն:

9 Ա. լուացումն մարմնոյ:

10 Ա. ըստ հրամանաւ Տեառն մերոյ Քրիստոսի:

11 Ա. «մարմնոյն»:

12 Ա. «մկրտութիւնն»:

13 Պակասէ յԱ.ն:

դա՛ է Որդի իմ սիրելի. եւ Սուրբ Հոգին¹ աղանակեալ է ի վերայ նորա. յոր՝ հաւատացեալք² մեք ի Սուրբ Երրորդութիւնն՝ եւ ի մի աստուածութիւնն³ մկրտեմք ի ջուրն յայն եւ սրբեմք ի մեղաց: Այլ՝ ոչ այսպէս է⁴ լուացումն ձեր:

Դարձեալ. ի կողիցն Քրիստոսի եւ ջուր եւ արիւն ի փրկութիւնն հաւատացելոց: Եւ մեք հաւատամք խաչին Քրիստոսի, թաղման եւ յարուածեան նորա եւ մկրտեմք ի ջուր կողին Քրիստոսի, ի խորհուրդ թաղման եւ յարութեան նորա: Ապա ոչ է այսպէս⁵ լուացումն ձեր:

Եւ թէ ասեն. նոյնպէս եւ ձերդ է տարրական ջուր եւ այլ ոչինչ. ասեմք, թէ աննման է մկրտութիւնն մեր եւ լուացումն ձեր. թէպէտ⁶ ջուրն միեւնոյն է, այլ՝ կատարմունքն⁷ այլեւայլ: Զոր օրինակ միեւնոյն կին, ոմն մարդոյ հալալ ամուսնութիւն է, որ օրհնութեամբ է պսակեալ⁸, եւ ոմանց՝ շնութիւն. «ապա»⁹ նոյն կին եւ նոյն գործ, եւ՝ կատարմունքն⁸ այլեւայլ: Այսպէս թէպէտ միեւնոյն է ջուրն, այլ ի՞ մկրտութիւնն օրհնութիւն¹⁰ է խառնեալ, եւ ի լուացումն՝ ոչ:

Եւ որպէս քիրան ի մարմնոյն է եւ՝ մեղ¹¹ ի մարմնոյն. այլ մինն առողջարար է եւ՝ միւսն¹² ոչ: Եւ կարէ լինել՝ մին ջուրն քաղցր եւ միւսն դառն¹³: Այսպէս՝ մի ջրով¹⁴ զանազան է՝ մկրտութիւն¹⁵ մեր եւ լուացումն ձեր: Նախ. «զի մկրտութիւնն»¹⁶ մեր խորհուրդ է. զի յորժամ յիշեմք Ղերորդութիւնն Սուրբ, հասանէ բանն ի տարր ջրոյն եւ լինի խորհուրդ, եւ ձերդ ոչ: Երկրորդ. «մկրտութիւնն»¹⁶ մեր ծնունդ է հոգով ի Հոգոյն Սրբոյ. եւ դուք ոչ ծնանիք հոգով. զի ոչ հաւատալք զՀոգին Սուրբ: Երրորդ. մի անգամ է ծնունդ Հոգոյ, որպէս եւ մարմնոյ, եւ ձերդ բազում անգամ: Զորրորդ. ի ձեռն այլոյ մկրտեմք, եւ դուք զձեզ լուանալք: Հինգերորդ. մկրտու-

1 Ա. «Հոգին Սուրբ»:

2 Ա. «հաւատացեալք»:

3 Ա. Պակասէ յԱ.ն:

4 Ա. «ոչ է այսպէս»:

5 Ա. ունի. «սոսկ»:

6 Ա. «թէ»:

7 Ա. «կատարմունք»:

8 Ա. «պսակեալ է»:

9 Ա. «հաւա»:

10 Ա. «մկրտութիւնն օրհնութիւնն»:

11 Ա. «մեղ»:

12 Ա. «միւսն»:

13 Ա. «եւ կարէ լինել մին վարդէջուր եւ միւսն սոսկ»:

Թէպէտ միատեսակ ջուր են. եւ կարէ լինել մին ջուրն քաղցր եւ միւսն դառն:

14 Ա. «մի ջրով»:

15 Ա. «մկրտութիւնն»:

16 Ա. «մկրտութիւնն»:

Թիւն մեր է ջուր կողին քրիստոսի եւ ջուրն Յոր-
դանանու: Եւ յայտնէ զայս խաշն 'յաւազանն
եղեալ¹ եւ Սուրբ Մեռունն ի ջուրն խառնեալ
եւ ձերդ ոչ նոյնպէս:

Եւ թէ ասեն. Մովսէս եւ այլ մարգարէքն
'ոչ լուացին այսպէս² ջրով. ասեմք թէ Մովսէս
օրինադրեաց զսրբութիւն ջրոյն յօրինակ 'մկրտու-
թեան³, որպէս ստուերագիր: Եւ զՄովսէսին ոչ
ունիք, եւ զնոր մկրտութիւնն ոչ ունիք. ապա
ոչինչ է լուացումն ձեր⁴:

Զոր հարցանեմ. լուացումն ձեր սրբէ՞ զմեզ
թէ ոչ սրբէ: Զի թէ սրբէ զամենայն մեզս, զայլ
բարութիւնս վասն է՞ր գործէք, որպէս 'ի հաճն⁵
գնալն, եւ զաքաթն եւ պահքն, եւ կամուրջն
եւ այլն: Մի գործէք այլ ինչ բարի, զի ահա ջուրն
սրբեաց զձեզ: Եւ թէ բարի գործքն սրբէ զմեզս,
ահա 'անօգուտ եւ աւելորդ է լուացումն ջրոյ⁶:

[*] Եւ թէ ասեն. նոյնպէս եւ դուք յետ
'մկրտութեան³ բարիս գործէք ասեմք, թէ
'մկրտութիւն⁷ զամենայն մեզս սրբեաց, զսկզբնա-
կանս եւ զներգործականս, 'եւ⁸ զմեծամեծս եւ
զփոքունս միանգամ եւ ոչ կրկին վասն զի մի
է ծնունդ հոգեւոր, որպէս եւ մարմնաւոր. եւ մի
անգամ մկրտեցաւ քրիստոս եւ մի անգամ խա-
չեցաւ: Իսկ զոր յետ 'մկրտութեան⁹ մեղանչեմք
բազում անգամ, զայն 'զընդամն, եւ խոստովա-
նութիւն, եւ ապաշխարանքն եւ բարեգործու-

թիւն սրբէ. եւ պահքն եւ ողորմութիւն եւ ա-
ղօթքն քաւէ զմեզս եւ ջնջէ զանօրէնութիւնս, եւ
ոչ թէ մկրտութիւն¹:

[*] Եւ թէ ասեն. զփոքունս մեզաց 'լուա-
ցումն² սրբէ, եւ 'զմեծամեծս' բարեգործութիւն³.
ասեմք. ջուրն զփոքր մեզս սրբէ. վասն է՞ր զերան-
սորդ ձեր լուանայք, որ զնութիւն եւ զպոռնկու-
թիւն գործեաց, որ է մեծ մեղք: Նոյնպէս եւ
ձեռն 'զյափշտակութիւն⁴ եւ զսպանութիւն գոր-
ծեաց. ապա ուրեմն յայտ է զի անօգուտ է լուա-
ցումն ձեր:

Եւ դարձեալ. բարի 'գործքն որ զմեծամեծ
մեղքն⁵ սրբեն, նոքա կարող են եւ սրբել զփո-
քունս: Որպէս կացին, որ հատանէ զարմատ 'ծա-
ռոյն⁶, եւ չորանան մանր 'ծիւղքն⁷. ապա եւ այն-
պէս անօգուտ է լուացումն ձեր[*]:

Եւ թէ ասեն. ապա ոչինչ է 'օգուտ լուա-
ցումն⁸: Ասեմք թէ 'ոչ բնաւ, ոչ հնումն⁹ եւ ոչ
ըստ նորոյս, որպէս ցուցաւ: Այլ է սրբութիւն
մարմնական, որպէս որ ի բաղանիս զաղտ մարմնոյն
լուանայ: Եւ հանապազ մեք զձեռս եւ զերեսս
լուանամք, եւ հոգոյն ոչինչ է սրբութիւն, նոյն-
պէս եւ լուացումն ձեր: Ապա թէ ոչ տես զգոր-
տունս ի ջուրս¹⁰ հանապազ լուացութիւն, եւ ոչինչ
է յօգուտ նոցա:

Դարձեալ ասեմք. եթէ լուացումն ձեր ոչ
է մեղաց սրբութիւն. եւ յայտ է յորժամ ի հա-
լալ կինն երթայք յետոյ 'լուացուիք¹¹ որպէս ի
հարամ կին: Արդ, եթէ ջուրն սրբութիւն է,
կամ ձեզ հալալ կին չկայ, ամենն շնութիւն է,
վասն այն լուացուիք, եւ կամ թէ հալալ օրի-
նօք կին ունիք եւ լուացուիք, ջուրն այն սրբու-
թիւն 'է մարմնոյ¹², որպէս բաղանեաց, եւ ոչ
սրբութիւն 'հոգոյ¹³, որպէս ասացաք:

'Այսքան առ այս¹⁴:

(Շարտանակելի:)

ԱՄԱՅԷՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

1 Ա. 'եղեալ յաւազանն:
2 Ա. 'ոչ այսպէս լուացին:
3 Ա. 'մկրտութեանն:
4 Ա. ունի. 'այլ ի զալ ճշմարտութեանն եւ լուաց,
անպիտան է աւելանն եւ ստուերն:

Դարձեալ. այլ էր սրբութիւն նոցա եւ այլ 'լուա-
ցումն ձեր. նախ, զի 'նոցա քահանայքն միայն սրբելին,
եւ դուք առհասարակ ժողովորդք այր եւ կին. երկրորդ.
եւ յորժամ ի սրբութիւնն մտանէին, եւ դուք յարաժամ.
երրորդ. նոքա զձեռս եւ զոտս միայն, եւ դուք զայլ ան-
դամն. չորրորդ, եւ զմեզս խոստովանելին ընդ ջրոյն, եւ դուք
ոչ. հինգերորդ, նոցա այն մարմնոյ էր սրբութիւն, եւ դուք
հոգոյ ասեք սրբութիւն. ապա ուրեմն ոչ է նման սրբու-
թիւն նոցա եւ լուացումն ձեր:

Դարձեալ. թէ զնոցայն ունիք լուացումն, զհին աւ-
րէնքն ունիք, եւ ջհտին էք հաւատար. ապա ոչ է օրէնք
ձեր նոր, որպէս դուք ասեք:

Եւ թէ ասեն. ապա (2) ընդ հնոյն եւ մարգարէիցն ու-
նիմք զօգուտն ի լուանալն. ասեմք թէ ոչինչ է օգուտ. զի
հինն էանց եւ անպիտան է, որպէս այժմ ջհտին լուացումն.
Եւ զնոր մկրտութիւնն ոչ ունիք. ապա ուրեմն ոչինչ է աւ-
գուտ լուացումն ձեր:

5 Ա. 'հէշն:

6 Ա. 'անօգուտ է եւ աւելորդ լուացումն ձեր:

[*] Ստորեւ աստղանշուած երկու հատուածք հոն են

Ա. ի մէջ:

7 Ա. 'մկրտութեանն:

8 Ա. 'մկրտութիւնն:

9 Պակասէ յԱ. ն:

1 Ա. 'բարեգործութիւնն սրբէ, պահք եւ աղօթք,
ողորմութիւն եւ այլն, եւ ոչ թէ մկրտութիւնն:

2 Ա. 'ջուրն:

3 Ա. 'եւ զմեծամեծ մեղքն բարեգործութիւնք:

4 Ա. 'զյափշտակութիւն:

5 Ա. 'գործք որ զմեծամեծ մեղս:

6 Ա. 'ծառոյն:

7 Ա. 'ծուղքն:

8 Ա. 'լուացումն օգուտ:

9 Ա. 'բնաւ ոչ, ոչ ըստ հնոյն:

10 Ա. ունի. 'զի:

11 Ա. 'լուացուիք:

12 Ա. 'մարմնոյ է:

13 Ա. 'մեղաց:

14 Պակասէ յԱ. ն: